

sídlišti, které bylo identifikováno pod stejným traťovým názvem (Peška 1993).

Během povrchového sběru byly nalezeny početné keramické fragmenty z pozdního středověku na poli podél pravého břehu Akátového potoka a paralelní polní cesty jihovýchodně od opuštěné hájenky do vzdálenosti přibližně 300 metrů. Je možné, že se jedná o zaniklou středověkou vesnici Vrbice nebo Vrbany.

Literatura

Jelínková, D., Kavánová, B., Unger, J. 2002: Soupis středověkých nalezišť. In: S. Stuchlík (ed.): *Oblast vodního díla Nové Mlýny od pravěku do středověku*. Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 20. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 419–443.

Peška, J. 1993: Siedlung des Volkes der Kultur mit Mährischer bemalter Keramik in Drnholec (Bez. Břeclav). *Přehled výzkumů* 1989, 25.

Summary

Fragments of late medieval pottery were discovered during a surface survey in Drnholec (Břeclav District); their localisation might correspond to the deserted medieval villages of Vrbice or Vrbany.

Kristína Piačková, František Trampota

Držovice (k. ú. Držovice na Moravě, okr. Prostějov) „Za Humny“ (bývalá cihelna), parc. č. 216/1.

Středohradištní období (RS3). Pohřebiště/hřbitov. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum a galerie v Prostějově, p. o., inv. č. 310.691–310.716.

Lokalizace: S-JTSK – -556382.98, -1131743.83

Ve dnech 25. 2. – 26. 3. 2020 proběhl záchraný archeologický výzkum vyvolaný rozšířením těžebního pole ve východní části areálu bývalé cihelny, dnes recyklačního závodu firmy Očenášek. Jedná se o prostor jedné z nejstarších, v odborném tisku registrovaných, archeologických lokalit v geografickém regionu Prostějovska – první zpráva o existenci slovanského pohřebiště byla publikována F. Faktorem (1896). Pohnuté osudy prvních zde objevených kostrových hrobů barvitě líčí I. L. Červinka (1900, 81) slovy: „Z jara 1899 otevřeny byly v nejzápadnější dosud řadě

Obr. 63. Držovice. Raně středověký kostrový hrob s pohřbem koně. Foto P. Fojtík.

Fig. 63. Držovice. An early medieval inhumation grave with a horse burial. Photo by P. Fojtík.

4 hroby, všem byly už odebrány nohy až za kolena, a když jsem do cihelny došel, měli dělníci na vyčnívajících hnátech zavěšené kabáty a klobouky“. Řádově cca stovka hrobů porůznu otevřená v letech 1896–1939 poukazuje na dlouhodobě užívanou raně středověkou vesnickou nekropoli s počátkem pohřbívání patrně již v 8. století a přes období velkomoravské snad kontinuálně zde setrvávající až do mladší doby hradištní; dle nálezů mincí bezpečně do průběhu 11. století. Vedle spíše epizodní záchrané akce několika dalších rozrušených hrobů, realizované v roce 1964 I. Peškařem (1965), připomeňme též náhodný objev bojovníckého hrobu jezdce – lukostřelce pohřbeného spolu se svým koněm, učiněný zde v roce 2014 (Fojtík 2015).

Na aktuálně skryté ploše byly zjištěny jen velmi těžko rozlišitelné zásypy 6 hrobů. Hrob č. 1 obsahoval *in situ* pouze distální část dolních končetin dospělé jedince, při jehož patních kostech byly nalezeny drobné železné přezky s obdélnými destičkami osazenými bronzovými nýtky, zbylá část skeletu byla jen velmi torzovitě rozmetána v zásypu hluboké hrobové jámy, která poskytla i drobný fragment kostěného hřebene. V hrobě č. 2 byl pietně uložen kůň, jehož všechny čtyři končetiny nesly stopy nepochybně záměrných tříštivých zlomenin (obr. 63). Skelet dospělého jedince pochovaného v hrobě č. 3 naznačuje pravděpodobně uložení či spíše jen vhození částí nebožtíka do jámy v poloze na břiše, nebo odráží devastující sekundární manipulaci, kdy došlo k otočení celé horní poloviny těla. Velmi zajímavou terénní situaci poskytl hrob č. 4. V ústí rozměrné hrobové jámy byla nalezena keramická nádoba dokládající složitější pohřební obřady v podobě smuteční tryzny. Nad jejím dnem byly patrné obrysy rakve obsahující dva následné pohřby. Kosterní pozůstatky původně pohřbeného muže vybaveného železným nožem, kamenným brouskem, železnou ocílkou (nesoucí v korozivní vrstvě zřetelné zbytky textilie) a souborem kamenných nástrojů pravěkého stáří, druhotně používaných jako křesací kameny, byly po částečném zetlení přemístěny k jednomu z konců rakve, a došlo k uložení dospělé ženy, opatřené dvěma drobnými bronzovými náušnicemi, patrně i spolu s menší keramickou nádobkou zdobenou příznačným středohradištním dekorem (obr. 64). Hrob č. 5 skrýval skelet dospělého jedince vybaveného na „cestu do záhrobí“ pazourkovým úštěpem, a především větším železným nožem s dochovanými zbytky dřevěné rukojeti. V hrobové jámě č. 6 byly nalezeny pouze torzovitě a zcela zpřeházené zbytky kostry malého dítěte, snad novorozence nebo kojence.

Výše přiblížené hroby významným způsobem dokreslují početný soubor starších nálezů, které však postrádají dnes již samozřejmou pečlivou terénní dokumentaci, ale i původní náleзовé soubory (souhrnně Fojtík, Šmíd 2008, 19, 51–54, 79–80, 103–104, tab. 1: 1–2, 37–41, 59: 1–10; 73: 1). Situace zachycená v hrobě č. 4 je pak nezvyklou ukázkou nakládání s těly zemřelých u Slovanů velkomoravského období. Velmi cenný je i pohřeb koně v hrobě č. 2.

Literatura

Červinka, I. L. 1902: *Morava za pravěku*. Vlastivěda moravská, Země a Lid 1, 2. Brno: Muzejní spolek v Brně.

Faktor, F. 1896: Staroslovanské pohřebiště u Držovic. *Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci* XIII, 166.

Fojtík, P. 2015: Držovice na Moravě (okr. Prostějov). Hliník bývalé cihelny, parc. č. 216/1. *Přehled výzkumů* 56(2), 258–259.

Fojtík, P., Šmíd, M. 2008: *Slovanské hroby a pohřebiště na Prostějovsku*. Pravěk, Supplementum 18. Brno: Ústav archeologické památkové péče.

Peškař, I. 1965: *Kostrové hroby – slovanská kultura*. Rkp. nálezové zprávy, č. j. MTX196500956. Uloženo: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i.

Obr. 64. Držovice. Středohradištní kostrový hrob se dvěma následnými pohřby. Foto P. Fojtík.

Fig. 64. Držovice. A Middle-Hillfort inhumation grave with two successive burials. Photo by P. Fojtík.

Summary

A rescue excavation was conducted in a former brickyard complex in Držovice (Prostějov District) on 25 February – 26 March 2020. The only detected features were difficult to distinguish backfills of six early medieval graves, one of which (No. 2) contained a horse (Fig. 63). Grave No. 4 contained non-contemporary burials of a man and a woman with representative finds from the Middle Hillfort Period (Fig. 64).

Pavel Fojtík

Dub nad Moravou (okr. Olomouc)

Bolelouc; „Pastvicka“, parc. č. 578.

Raný středověk. Pohřebiště/hřbitov. Náhodný zásah/nález. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: Archeologické centrum Olomouc.

Lokalizace: WGS-84 – 49.4933422N, 17.2728058E

V průběhu měsíce října 2020 byl Archeologickému centru Olomouc oznámen Policií ČR nález kosterních pozůstatků. Ty byly zjištěny během rekonstrukčních prací v interiéru rodného domu v Bolelouchi (parcela č. 578). Jednalo se o lidské kosterní pozůstatky uložené v sekundární poloze. Byl stanoven minimální počet jedinců, a to pět. Nález má zřejmě souvislost s výzkumy prováděnými na sousedních parcelách v letech 1907 a 1932, kdy bylo dokumentováno 15 kostrových pohřbů uložených v hrobových jamách (Živný 2005). U jedné z kostí bylo nalezeno pět esovitých záušnic. Lokalita se nachází na umělé terase ve svahu obráceném k východu v nadmořské výšce 215 m.

Literatura

AMČR: Záznam M-202005002 [cit. 2021-10-07]. Archeologická mapa České republiky.

Živný, M. 2005: *Pohřební ritus na Moravě v 11.–15. století ve středoevropském kontextu*. Rkp. disertační práce. Masarykova univerzita. Přírodovědecká fakulta. Ústav antropologie. Uloženo: Ústav antropologie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.

Summary

A rescue excavation was carried out in the cadastral area of Dub nad Moravou (Olomouc District) in October 2020. Human bone remains were detected during a building reconstruction. The bone remains, which represent a secondary context, were dated to the Early Middle Ages.

Lukáš Šín

Habrovany (okr. Vyškov)

Zámecký park; parc. č. st. 22.

Novověk 1. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezů: beználezů.

Lokalizace: WGS-84 – 49.2300997N, 16.8773094E

V měsíci březnu až dubnu 2019 provedlo Muzeum Vyškovska, p. o., záchraný archeologický výzkum při realizaci přístavby k oranžerii v zámeckém parku v Habrovanech. Zkoumaná plocha se nachází na mírném svahu v intravilánu obce, na severním břehu místního rybníka, v nadmořské výšce 306–308 m.

Oranžerie byla vybudována na počátku 19. století. Vlevo od ní stávala menší stavba obdélníkového půdorysu (teplý skleník?) a za ní dům zahradníka. Později byly postaveny kůlny a sklady, které uzavíraly čtvercovou dispozici dvorku. Ve 40. letech 19. století byla přistavěna boční křídla oranžerie. K dokončení stavby došlo kolem roku 1842. Skleníkový přístavek, který stával u levého křídla oranžerie, byl zbořen v roce 1931 (Pe.zeman 2021).

V průběhu výzkumu bylo odkryto třináct relikvů starších staveb. V severním profilu skryté plochy se nacházely pozůstatky cihelné zdi, která byla z větší části odtěžena. Ostatní zjištěné stavební prvky byly zachyceny pod její úrovní. Západní okraj odtěžených ploch lemovalo kamenné zdivo, které odpovídalo trase nového základového pasu přístavby, stejně jako další dvě torza ze smíšeného zdiva, která lokalitou probíhala rovnoběžně s prvním, zhruba uprostřed zastavěné plochy. Kolmo na ně (od SV k JZ) se pak přes celou šířku stavby táhl relikv ze smíšeného zdiva, jasně zřetelný nejen ve výkopech základových pasů, ale i na povrchu skryté plochy. Zbylá torza zdiva byla zahloubena jen mělce a nedosahovala hloubky dna budovaných základových pasů.

Zjištěné zdivo souvisí s prvotní zástavbou z 19. století. Je pozůstatkem původní čtvercové dispozice oranžerie a dalších staveb ve dvoře areálu.

Literatura

Pe.zeman 2021: Oranžerie Habrovany [online]. In: *Pražské domy*, z. s. 2017. aktualizováno 25. dubna 2021. [cit. 2021-10-07]. Dostupné z: <https://prazskedomy.cz/domy/objekty/detail/1126-oranzerie-habrovany>.

Summary

A rescue excavation was conducted in the Habrovany (Vyškov District) palace garden in March and April 2019 during the construction of an orangery annexe. The excavation revealed thirteen remnants of earlier buildings from the 19th century.

Klára Rybářová